

Door mij onder nummer 040.06.11
voor eensluidend gewaarmerkte vertaling
van het origineel op 14 pagina's in de Franse taal,
waarvan een door mij 'ne varietur' gewaarmerkte kopie is
aangehecht

A stylized signature of drs M.C.H. Gelinck, consisting of a large, flowing 'G' and 'L'.

drs M.C.H. Gelinck, beëdigd vertaalster Frans
Warhuizen, 6 november 2006

CONSEIL
DE L'EUROPE

COUNCIL
OF EUROPE

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

RAAD VAN EUROPA
EUROPESE HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

DERDE SECTIE

INZAKE YALÇIN KÜÇÜK v/ TURKIJE

(Verzoekschrift nr. 28493/95)

ARREST

STRAATSBURG

5 december 2002

EINDUITSPRAAK

05-03-2003

Dit arrest zal onder de in artikel 44 § 2 van het Verdrag genoemde voorwaarden als einduitspraak gelden. Er kunnen enkele formele aanpassingen in worden aangebracht.

Inzake Yalçin Küçük v/ Turkije,

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (derde sectie) zitting houdend in een kamer, bestaande uit:

dhr I. CABRAL BARRETO, *president*,

dhr P. KÖRIS,

dhr B. ZUPANČIČ,

dhr J. HEDIGAN,

Mw. M. TSATSA-NIKOLOVSKA,

dhr K. TRAJA, *rechters*,

dhr. F. GÖLCÜKLÜ, *ad hoc rechter*,

en dhr. V. BERGER, *sectiegriffier*,

Na hierover op 14 november 2002 ter raadkamer te hebben beraadslaagd,

Wijst het volgende, op voornoemde datum aangenomen arrest:

DE PROCEDURE

1. Ten grondslag aan de zaak ligt een verzoekschrift (nr. 28493/95) tegen de Republiek Turkije, dat door een ingezetene van deze Staat, de heer Yalçin Küçük ('Indiener') op 12 juli 1995 op grond van het oude artikel 25 van het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden ('het Verdrag') bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens ('de Commissie') was ingediend.

2. Indiener wordt voor het Hof vertegenwoordigd door mr. D. Ermiş, advocaat te Ankara. De Turkse overheid ('de Overheid') heeft in de procedure voor het Hof geen vertegenwoordiger aangewezen.

3. Indiener voerde aan dat er wegens zijn strafrechtelijke veroordeling wegens het uitgeven van een boek sprake was van schending van artikel 10 van het Verdrag.

4. Het verzoekschrift werd toegewezen aan de derde sectie van het Hof (artikel 52 § 1 van de verordening). Binnen deze sectie werd de met behandeling van de zaak belaste kamer (artikel 27 § 1 van het Verdrag) samengesteld overeenkomstig artikel 26 § 1 van de verordening. Na de ontslagneming van de voor Turkije gekozen rechter, de heer Rıza Türmen, (artikel 28) benoemde de Overheid de heer F. Gölcüklü om als *ad hoc* rechter in zijn plaats in de kamer zitting te nemen (artikel 27 § 2 van het Verdrag en artikel 29 § 1 van de verordening).

5. Bij besluit van 28 augustus 2001 verklaarde de kamer het verzoekschrift ontvankelijk.

6. Zowel Indiener als de Overheid hebben schriftelijke opmerkingen op de inhoud van de zaak ingediend (artikel 59 § 1 van de verordening). Nadat de kamer na beraadslaging had besloten dat er geen grond bestond om de zaak ten principale ter zitting te behandelen (artikel 59 § 2 *in fine* van de verordening), hebben partijen ieder schriftelijk commentaar op de opmerkingen van de wederpartij ingediend.

7. Op 1 november 2001 wijzigde het Hof de samenstelling van zijn secties (artikel 25 § 1 van de verordening). Het onderhavige verzoekschrift werd aan de aldus opnieuw samengestelde derde sectie toegewezen (artikel 52 § 1).

DE FEITEN

I. DE OMSTANDIGHEDEN VAN DE ZAAK

8. Indiener, leraar economie, is in 1938 geboren en woonde ten tijde van indiening van het verzoekschrift in Parijs.

9. Op 25 december 1992 werd Indiener in het bezit van een groot aantal audiovisuele opnames van een gesprek tussen hem en PKK-leider Abdullah Öcalan aangehouden.

10. Bij akte van beschuldiging d.d. 14 januari 1993 spande de officier van justitie bij het Hof van Staatsveiligheid te Istanbul een strafzaak tegen Indiener aan wegens verheerlijking van een terroristische organisatie, op grond van een gesprek dat in het buitenland met de PKK-leider had plaatsgevonden.

11. Bij arrest van 26 april 1993 sprak het Hof van Staatsveiligheid te Istanbul Indiener vrij op grond dat de betreffende cassettes en foto's niet openbaar waren gemaakt.

12. In april 1993 publiceerde Indiener de reportage met de PKK-leider in een boek getiteld 'Gesprek in de Koerdische tuin'. Het gewraakte boek is geschreven in de vorm van vragen en antwoorden, waarbij de vragen door Indiener worden gesteld. Hieronder volgen enkele passages:

Pagina's 188-189:

Vraag: "Dus zeg ik: u bestrijdt 'het programma voor culturele autonomie voor de Koerden', dat aan de orde van de dag was, niet alleen om praktische en politieke redenen, maar ook uit filosofisch oogpunt. (...)"

Antwoord: "De onafhankelijkheid van de Staat is weliswaar erkend, maar daar gaat het ons helemaal niet om. Ik kan daar aan toevoegen: onze zorg is niet [geef] 'de Koerden een eigen staat, [en] culturele en bestuurlijke autonomie'".

Vraag: "Ik begrijp dat, Excellentie. Maar ik zeg dus: u zegt dat 'het gebouw aan de basis is ingezakt', ik leid daaruit af dat u dat denkt omdat u de culturele autonomie niet alleen uit praktisch en politiek standpunt bestrijdt, maar ook uit filosofisch standpunt. Omdat als [de kwestie] aan de basis wordt ontbonden, het met autonomie niet mogelijk is om een deel te repareren om tot een oplossing te komen. Ik vraag dus: 'is dat zo?'".

Antwoord: "Laten we het nu niet vanuit één standpunt bekijken, ik wil u erop wijzen dat we hebben over de vraag hoe we de mens in zijn geheel, de maatschappij in zijn geheel kunnen redden. Het culturele staatsaspect is voor mij niet zo belangrijk. Dat doet me eigenlijk niet zo veel. Wij denken niet: 'Ik moet een staat hebben'. Dat

idee leeft sterk bij de Turken. De Turken zeggen: 'O, ons land, ons moederland, ons vaderland, en gaan daar geheel in op. (...)'

Pagina 205:

Vraag: "Ik deel de mening dat "de RT [Republiek Turkije] niet moet worden gezien als de Turkse Staat".

Antwoord: "We moeten oppassen voor mensen die aan Turks nationalisme doen! Als je gaat kijken naar de afkomst van de nationalist, zul je zien dat ze niet van Turkse afkomst zijn. Ik kan u daar honderden voorbeelden van geven. Kijk naar de afkomst van hen die het hardst roepen dat ze 'Turkse nationalist' zijn en u zult zien dat ze een andere nationaliteit hebben. De grootste ideoloog van het Turkse nationalisme heet Ziya Gökalp, [hij is] een Koerdische Zaza. Mustafa Kemal Paşa komt uit Thessaloniki, er is altijd beweerd dat hij een bekeerling is. İsmet Paşa is een halve Koerd. Ze zijn bijna allemaal van gemengde afkomst. Op dit moment zijn de meeste mensen die de basis van het Turkse nationalisme vormen uit de Balkan afkomstige bekeerlingen. Afkomstig van afvalligen uit de Kaukasus. (...) "

Vraag: "Is [de] progressieve en unionistische [partij] een beweging van jonge Turken? Twee van haar oprichters zijn Koerden, de een is een Circas, en de ander een Arabier, dacht ik."

Pagina's 209-210:

Vraag: "Ik maak even een zijsprong naar de houding van de Staat: wij hadden problemen bij de opening van de colleges van de 'Vrije Universiteit'. Omdat men bang was dat "İsmail Beşikçi zou komen, [dat] hij propaganda voor het Koerdische nationalisme zou gaan maken of [dat] hij iets aardigs zou gaan zeggen over de PKK", konden wij geen lokalen krijgen. Maar wij waren dat helemaal niet van plan. (...) Terwijl er moeilijk werd gedaan om ons de gemeentelijke 'feestzalen' van de SHP te geven, gaf de Staat Abdullal Baştürk [de zaal van] het Culturele Centrum Atatürk. (...) De Staat voert overal een [discriminatoire beleid]. Door de zalen voor de colleges over Staatsveiligheid te geven aan mensen die zich niet als vijand van de PKK voordoen en door de zalen van het Culturele Centrum Atatürk te geven aan degenen die geen gelegenheid voorbij laten gaan om te laten merken dat ze vijandig tegenover [de PKK] staan (...) »

Pagina 212:

Antwoord: "Om voor een revolutionaire beweging die met zoveel werk is opgericht te zeggen "dat deze komt leven in de eenheid en totaliteit [van het] nationale [grondgebied van] Turkije", is dat een voorstel dat in overeenstemming kan zijn met de revolutionaire beweging? Ik kijk met argwaan naar zo'n benadering. Ik zeg beslist niet "dat het agenten van de ene of andere soort zijn", maar ik zeg dat je daar terdege bij moetilstaan. In dat verband waarschuw ik een aantal revolutionairen: Jullie moeten goed weten wat je doet. Als jullie tegen de Staat zijn, als jullie met een revolutie op de Staat willen reageren, dan moeten jullie je oordeel over de PKK herzien. En anders, of het nu om ons gaat of niet, is het niet uitgesloten dat dit argwanend wordt uitgelegd."

Pagina 322:

Vraag: "De rijkdom van onze Staat wordt gevormd door de Turkse en Koerdische gastarbeiders in Duitsland en het toerisme. Als daar iets mee gebeurt, worden alle financiële kranen van de Staat belegerd, ondersteboven gekeerd."

Pagina 364:

Vraag: "Als je het bekijkt van de Romaanse kant en van de kant van de kunst, moeten we vaststellen dat het Sovjetsysteem in de jaren 1950 of 1960 is opgehouden te bestaan. Als we naar de kunst kijken, en daarbij even voorbij gaan aan het feit dat de Koerdische kunst niet is ontwikkeld, stellen we vast dat de Turkse kunst zich niet verder heeft ontwikkeld."

Ik zou daar nog aan willen toevoegen dat ik het eens ben met een van uw andere constatering. Ik vind het heel gezond dat u zich richt op de programma's voor 'mensenrechten'. Ze hebben niet alleen de revolutionairen in de Turkse gevangenissen willen stoppen, met de mentaliteit van de wortel en de stok, en door tegen de televisie en andere overblijfselen te zeggen dat het om 'mensenrechten' ging, in wezen werd dit programma gebruikt om het Sovjet-systeem te vernietigen. Het programma voor 'mensenrechten' werd door het Amerikaanse departement van buitenlandse zaken ontdekt als een ideologisch wapen tegen de Sovjets. Ik ben het eens met uw constatering en tegelijkertijd generaliseer ik het."

Pagina 416:

"Het vierde punt is het boek zelf."

De leider Apo [Öcalan] staat op het punt een nieuwe richting en nieuwe wegen in te slaan.

Daarbij vertrouwt hij op de scheppende kracht van de massa en de kunstenaar.

Daarom is dit boek niet alleen een gesprek maar ook een oproep."

13. Bij akte van beschuldiging van 15 juli 1993 spande de officier van justitie bij het Hof van Staatsveiligheid te Ankara, op grond van artikel 8 § 1 van de wet nr. 3713 inzake terrorismebestrijding, een strafzaak tegen Indiener aan wegens het voeren van separatistische propaganda.

14. In zijn memorie van antwoord aan het Hof van Staatsveiligheid te Ankara, waarvan de datum niet wordt vermeld, voerde Indiener zakelijk een grief aan in verband met schending van artikel 10 van het Verdrag. Hij noemde daarin onder andere de volgende argumenten die indirect en beknopt verwezen naar artikel 10 van het Verdrag:

"Ik zie Öcalan echter niet als een Koerdische nationalist. Mijn benadering kan onjuist zijn, maar het is wel mijn benadering. Het is mijn mening." (p. 11)

"Omdat wat ik daar zeg heel goed ook onjuist kan zijn; [maar] ik geloof dat mijn verklaringen het wel zijn. Deze verklaringen zijn mijn mening. Ze zijn geen wapens. Maar ik geef toe dat ze sterker zijn dan wapens. Dat mijn mening wordt gestraft is niet mijn probleem." (p. 14)

“Dit is een wetenschappelijke benadering.” (p. 17)

“Ik geloof dat wat ik heb gedaan, dat ik dat heb gedaan namens de intelligentsia. Dat is [de plicht] van een intellectueel.” (p. 19)

“De bevolking van ons land moest het weten. (...) Maar ons volk had het recht om het te weten en niemand kon hun een antwoord geven. (...) Ik heb alleen maar kennis overgebracht. Op geen enkel moment heb ik propaganda gemaakt.” (p. 22)

15. Bij arrest van 2 augustus 1994 veroordeelde het Hof van Staatsveiligheid te Ankara Indiener op grond van artikel 8 § 1 van de wet nr. 3713 bij verstek tot een gevangenisstraf van twee jaar en een boete van 250.000.000 Turkse ponden (TRL). Op grond van artikel 36 § 1 van de Turkse strafwet gelastte het Hof tevens inbeslagneming van het gewraakte werk. Het Hof vaardigde een arrestatiebevel tegen Indiener uit. Zonder naar precieze passages uit de gewraakte reportage te verwijzen was het Hof van mening dat Indiener in het geheel genomen door middel van publicatie separatistische propaganda voerde. Het Hof stelde in het bijzonder vast dat de Staat van de Turkse republiek daarin in tweeën werd gedeeld, namelijk in Turkije en Koerdistan. Voorts werd in het gewraakte boek melding gemaakt van de strijd die was gevoerd voor de onafhankelijkheid van een Koerdische staat en van propaganda voor de stichting van een Koerdische staat in het deel van Turkije dat Koerdistan heet.

16. Bij arrest van 25 januari 1995 bekrachtigde het Hof van Cassatie het arrest in eerste aanleg.

17. Op 15 mei 1995 werd Indiener van het arrest van het Hof van Cassatie in kennis gesteld.

18. Op 30 oktober 1995 werd de wet nr. 4126 van 27 oktober 1995 van kracht, waarin in het bijzonder de gevangenisstraffen werden verlicht en de boetes volgens artikel 8 van de wet nr. 3713 inzake terrorismebestrijding werden verzwagd. In een voorlopige bepaling inzake artikel 2 werd in de wet nr. 4126 bovendien bepaald dat de straffen die in op grond van artikel 9 van de wet nr. 3713 gewezen vonnissen waren opgelegd ambtshalve werden herzien. Derhalve nam het Hof van Staatsveiligheid te Ankara de zaak van Indiener ten principale opnieuw in behandeling. Bij arrest van 17 november 1995 veroordeelde het Hof Indiener tot een gevangenisstraf van één jaar en een boete van 100.000.000 TRL.

19. Op 18 december 1995 stelde Indiener cassatieberoep in tegen het arrest van het Hof van Staatsveiligheid te Ankara.

20. Op 3 oktober 1996 bekrachtigde het Hof van Cassatie het arrest van eerste aanleg.

II. HET RELEVANTE NATIONALE RECHT

1. De wet nr. 3713 inzake terrorismebestrijding

21. Artikel 8 § 1 luidde:

“Schriftelijke of mondelinge propaganda, bijeenkomsten, vergaderingen en manifestaties die tot doel hebben de ondeelbare eenheid van land en natie van de Staat van de Republiek Turkije aan te tasten, zijn verboden, ongeacht de methode of de daaraan ten grondslag liggende intentie en ideeën. Een ieder die een dergelijke activiteit nastreeft, wordt gestraft met een gevangenisstraf van twee tot vijf jaar en een boete van vijftig tot honderd miljoen Turkse ponden opgelegd (...)”

22. Artikel 8 § 1, als gewijzigd bij wet nr. 4126 van 27 oktober 1995, luidt als volgt:

“Schriftelijke of mondelinge propaganda, bijeenkomsten, vergaderingen en manifestaties die tot doel hebben de ondeelbare eenheid van land en natie van de Staat van de Republiek Turkije aan te tasten, zijn verboden, ongeacht de methode of de daaraan ten grondslag liggende intentie en ideeën. Een ieder die een dergelijke activiteit nastreeft, wordt gestraft met een gevangenisstraf van één tot drie jaar en een boete van honderd tot driehonderd miljoen Turkse ponden opgelegd (...)”

2. *De Turkse strafwet*

23. Artikel 36 § 1 luidt als volgt:

“In geval van veroordeling neemt de rechtbank het voorwerp waarmee de misdaad of het delict is gepleegd of voorbereid in beslag (...)”

3. *De Turkse grondwet*

24. De relevante bepalingen luiden als volgt:

Artikel 3

“De Turkse Staat en de Turkse Republiek vormen een ondeelbare eenheid van land en natie (...)”

Artikel 4

“De bepaling van artikel 1 van de Grondwet waarin is vastgelegd dat de Staatsvorm een Republiek is, de bepalingen van artikel 2 over de kenmerken van de Republiek en de bepalingen van artikel 3 mogen niet worden gewijzigd. Er mogen evenmin amendementen op deze bepalingen worden voorgesteld.”

Artikel 14

“De in de Grondwet genoemde rechten en vrijheden mogen nimmer worden uitgeoefend met het doel de ondeelbaarheid van grond en natie van de Staat aan te tasten, het bestaan van de Turkse Staat en Republiek in gevaar te brengen, de fundamentele rechten en vrijheden op te heffen, de leiding over de Staat te geven aan een enkel mens of aan een groep of te zorgen voor de overheersing van een sociale klasse over andere sociale klassen of voor discriminatie op basis van taal, ras, godsdienst of godsdienstige groepering, of met enig ander middel een op dergelijke opvattingen en meningen gebaseerde staatsorde in te stellen.

De wet bepaalt de straffen die van toepassing zijn op een ieder die een dergelijk verbod overtreedt of die anderen ertoe aanzet om een dergelijk verbod te overtreden.

De bepalingen van de Grondwet kunnen nimmer worden uitgelegd als zouden ze het recht geven om zich over te geven aan een activiteit die erop is gericht om de in de Grondwet genoemde rechten en vrijheden op te heffen."

IN RECHTE

I. OVER DE BEWEERDE SCHENDING VAN ARTIKEL 10 VAN HET VERDRAG

25. Indiener voert aan dat zijn veroordeling wegens het publiceren van een verslag in een boek een schending vormt van zijn recht op vrijheid van meningsuiting. Hij beroept zich op artikel 10 van het Verdrag, dat als volgt luidt:

- "1. Een ieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. Dit artikel belet Staten niet radioomroep-, en bioscoop- of televisieondernemingen te onderwerpen aan een systeem van vergunningen.
2. Daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen."

A. Inmenging

26. Voor het Hof blijkt duidelijk dat de veroordeling van Indiener tot een gevangenisstraf en een boete en tot de inbeslagneming van zijn boek op grond van de artikelen 8 § 1 van de wet nr. 3713, als gewijzigd bij wet nr. 4126 van 27 oktober 1995, en 36 § 1 van de Turkse strafwet op zich dient te worden gezien als een 'inmenging' in zijn recht op vrijheid van meningsuiting, waarvan de vrijheid om geschriften en werken te publiceren een wezenlijk deel uitmaakt (zie *E.K. v/ Turkije*, nr. 28496/95, § 59, 7 februari 2002).

B. Rechtvaardiging van de inmenging

27. Een dergelijke inmenging is in strijd met artikel 10 tenzij deze "bij de wet is voorzien", een of meerdere van de in lid 2 van artikel 10 genoemde wettige doelen nastreeft en "in een democratische samenleving noodzakelijk is" om dit doel / deze doelen te bereiken.

1. Bij de wet voorzien

28. Het Hof wijst erop dat de veroordeling van betrokkene was gebaseerd op de artikelen 8 § 1 van de wet nr. 3713 en 36 § 1 van de Turkse strafwet en is derhalve van mening dat de gewraakte inmenging "bij de wet was voorzien". Dit punt is overigens ook niet betwist.

2. Wettig doel

29. De Overheid stelt dat Indiener was veroordeeld wegens de in het gewraakte boek gepubliceerde reportage omdat de inhoud daarvan racistisch en chauvinistisch was, dat daarin dreigingen werden geuit tegen de eenheid van land en natie van Turkije en dat hiermee het terrorisme werd verheerlijkt. Met deze veroordeling werd een wettig doel nagestreefd, namelijk de bescherming van de eenheid van land en natie en de nationale veiligheid.

30. Voorts merkt de Overheid, onder verwijzing naar de inhoud van de reportage, op dat deze vanwege de bedreiging van de eenheid van land en de openbare orde en de verheerlijking van misdaad, onverenigbaar was met de bepalingen van artikel 17 van het Verdrag.

31. Gelet op de gevoelige veiligheidssituatie in het Zuid-Oosten van Turkije en de noodzaak voor de autoriteiten om waakzaam te zijn tegenover daden die het geweld kunnen doen toenemen, is het Hof van mening dat geconcludeerd kan worden dat met de veroordeling van Indiener de door de Overheid vermelde doelen werden nagestreefd, namelijk de bescherming van de eenheid van land en natie en de nationale veiligheid. Gelet op artikel 10 § 2 van het Verdrag werden derhalve met de gewraakte inmenging wettige doelen nagestreefd (zie *Zana v/ Turkije*, arrest van 25 november 1997, *Bundel van arresten en besluiten 1997-VII*, p. 2539, § 10, en *E.K.* voornoemd, § 67).

3. Noodzaak in een democratische samenleving

a) Argumenten van partijen

i. Indiener

32. Indiener voert aan dat de Overheid, om zijn veroordeling te verantwoorden, zich baseert op gronden als 'terreur', 'geweld' en 'gevaar', daarbij vaag blijft en zich nimmer baseert op concrete en specifieke feiten.

Bovendien stelt hij dat de audiovisuele dragers waarop de reportage was opgenomen en die hij vervolgens heeft gebruikt bij het maken van zijn boek, door publieke televisiezenders waren uitgezonden.

33. Hij stelt dat hij is veroordeeld na publicatie op een schriftelijke drager van de reportage die hij met de PKK-leider had gemaakt vanwege een geheim gebleven circulaire van de minister van Binnenlandse Zaken. Het doel van deze circulaire was om iedere verklaring in het openbaar van leden of leiders van de PKK te verbieden.

34. Met betrekking tot de wijziging van artikel 8 § 1 van de wet nr. 3713 (punt 22 hierboven) stelt Indiener dat deze laatste herziening slechts diende om de straffen in dit artikel te verminderen en niet raakte aan het wezen van het artikel dat de vrijheid van meningsuiting aantast. Samengevat voert hij aan dat hij is veroordeeld omdat hij in zijn boek het woord 'Koerdistan' heeft gebruikt. Hij stelt dat personen die dit woord gebruikten, gezien de sfeer die ten tijde van de feiten heerste, werden veroordeeld wegens separatistische propaganda, hoewel dat sinds 14 mei 1997 niet meer het geval was omdat de nationale overheden vanaf die datum zelf ook het woord 'Koerdistan' gebruikten.

ii. De Overheid

35. Onder verwijzing naar de inhoud van de in het gewraakte boek gepubliceerde reportage (punt 12 hierboven) voert de Overheid aan dat Indiener niet objectief is in zijn benadering maar zich identificeert met de doelen van PKK waarmee hij instemt. De Overheid is van mening dat Indiener de PKK-leider – die in het geheel geen geheim maakt van zijn destructieve doelstellingen en terroristische methodes – geen kritische vragen stelt, niet protesteert tegen de uitslatingen van zijn gesprekspartner, maar juist stelt dat hij het daarmee eens is of zijn uitslatingen nog beter illustreert. Voorts voert de Overheid aan dat Indiener zijn boek eindigt met de opmerking dat het niet alleen een gesprek betrof, maar ook een oproep. De Overheid stelt dat, omdat vrijheid van meningsuiting geen absoluut begrip is, er voor de uitleg van de beoordelingsmarge van de Staat zowel rekening moet worden gehouden met het door de inmenging nagestreefde doel als met de feitelijke omstandigheden van de zaak.

36. De Overheid haalt voorts de jurisprudentie van het Hof aan, en in het bijzonder de zaken *Vereniging A en H v/ Oostenrijk* (verzoekschrift nr. 9905/92, besluit van de Commissie van 15 maart 1984, Besluiten en Rapporten (DR) 36, p. 198) en *Purcell en anderen v/ Ierland* (verzoekschrift nr. 15404/89, besluit van de Commissie van 16 april 1991, DR 70, p. 296), en beroept zich erop dat gelet op de omstandigheden van werkelijk en actueel geweld, de uitslatingen van Indiener, waarin hij openlijk en onvoorwaardelijk de terroristen en hun methode ondersteunt, de nationale veiligheid en de eenheid van land van Turkije schaden. De Overheid is dan ook van mening dat haar inmenging, te weten de veroordeling van Indiener

10/14

wegens publicatie van de reportage in het gewraakte boek, onder één van de in artikel 10 § 2 van het Verdrag genoemde uitzonderingen valt.

b) Beoordeling door het Hof

37. Het Hof verwijst naar de grondbeginselen die voortvloeien uit de jurisprudentie over artikel 10 (zie, onder meer, *Castells v/ Spanje*, arrest van 23 april 1992, serie A nr 236, § 46, p. 23, *Fressoz en Roire v/ Frankrijk* [GC], nr. 29183/95, § 45, CEDH 1999-I, *Öztürk v/ Turkije* [GC], nr. 22479/93, § 64, CEDH 1999-VI, *Nilsen en Johnsen v/ Noorwegen*[GC], nr. 23118/93, § 43, CEDH 1999-VIII, *News Verlags GmbH & CoKG v/ Oostenrijk*, nr. 31457/96, § 52, CEDH 2000-I, en in de laatste plaats *E.K.* voornoemd, §§ 69-71).

38. Het Hof stelt vast dat Indiener is veroordeeld wegens het voeren van separatistische propaganda door middel van publicatie van een boek waarin een gesprek met de PKK-leider is weergegeven. Het Hof wijst erop dat de gewraakte inneming dient te worden onderzocht met inachtneming van de wezenlijke rol van publicaties, onder andere die van de periodieke pers, over een actueel onderwerp in een democratie (zie onder meer *Okçuoğlu v/ Turkije* [GC], nr. 24246/94, § 44, 8 juli 1999, *Sürek v/ Turkije* (nr. 4) [GC], nr. 24762/94, § 54, 8 juli 1999, *Lingens v/ Oostenrijk*, arrest van 8 juli 1986, serie A nr. 103, p. 26, § 41, en *Fressoz en Roire* voornoemd, § 45). Publicaties mogen weliswaar niet de grenzen overschrijden die in het bijzonder zijn gesteld met het oog op de bescherming van de vitale belangen van de Staat, zoals de nationale veiligheid of de eenheid van land, tegen de dreiging van terrorisme, of met het oog op de verdediging van de orde of misdaadpreventie, maar zij hebben wel de plicht om informatie en ideeën over te brengen over politieke kwesties, daaronder mede begrepen kwesties waarover de meningen zijn verdeeld. Naast de functie om deze te verspreiden, hebben zij het recht om deze voor het publiek te ontvangen. De vrijheid om informatie of ideeën te ontvangen biedt de publieke opinie een van de beste middelen om de ideeën en houdingen van de leiders te kennen en te beoordelen (zie, *mutatis mutandis*, het arrest *Lingens* voornoemd, p. 46, §§ 41-42).

39. Het Hof dient bijzondere aandacht te besteden aan de in het boek gebruikte termen en de omstandigheden waarin het werd gepubliceerd. In Het Hof houdt dan ook rekening met de omstandigheden van de voorgelegde zaken, in het bijzonder met problemen in verband met terrorismebestrijding (zie *İbrahim Aksoy v/ Turkije*, nrs 28635/95, 30171/96 en 34535/97, § 60, 10 oktober 2000, en *Incal v/ Turkije*, arrest van 9 juni 1998, *Bundel* 1998-IV, p. 1568, § 58).

40. Het Hof merkt op dat het Hof van Staatsveiligheid te Ankara heeft vastgesteld dat de aanklachten tegen Indiener op grond van artikel 8 van de wet nr. 3713 (punten 15 en 18 hierboven) vaststonden. Dit Hof kwam tot die conclusie omdat het van mening was dat Indiener over het geheel genomen door middel van publicatie separatistische propaganda voerde. Het Hof

merkt meteen al op dat het boek is geschreven in de vorm van een gesprek waarbij Indiener vragen stelt aan de PKK-leider. Hoewel het boek passages over de Koerdische zaak bevat, worden er ook andere onderwerpen in besproken, waarbij beide gesprekspartners kritiek en commentaar leveren op een aantal politieke, historische en literaire feiten. Daarom is het Hof van mening dat, hoewel er in de tekst sprake is van “het programma voor culturele autonomie van de Koerden” of daarin een voorbehoud wordt gemaakt ter zake van degenen die de Republiek Turkije hebben opgericht of de “Turks-nationalistische ideologie” hebben ontwikkeld, het boek dient te worden geplaatst in de algemene context, die is geschreven in een literaire en metaforische stijl. Het gesprek bevat weliswaar venijnige kritiek op de Turkse burgers en overheden (punt 12 hierboven, pp. 205 en 209-210 van het betreffende boek), maar het Hof is van mening dat dit eerder een afspiegeling is van de onverzettelijke houding van een van de partijen in het conflict dan aanzetting tot geweld. De facto kan de strekking van het boek in zijn geheel niet worden gezien als een aansporing tot gebruik van geweld, gewapend verzet of opstand; dit is in de ogen van het Hof een wezenlijk element waarmee rekening gehouden dient te worden (zie *Gerger v/ Turkije* [GC], nr. 24919/94, § 50, 8 juli 1999). Het Hof is zich uiteraard bewust van de bezorgdheid van de autoriteiten ten aanzien van woorden of daden die de heersende veiligheidssituatie in het Zuid-Oosten kunnen verergeren, omdat daar sinds ongeveer 1985 ernstige onlusten tussen het veiligheidsapparaat en de leden van de PKK hebben gewoed die hebben geleid tot vele menselijke verliezen en het uitroepen van de noodtoestand in het grootste deel van het gebied (arrest *Zana* voornoemd, p. 2539, § 10).

41. Het Hof is echter in casu van mening dat de nationale autoriteiten onvoldoende rekening hebben gehouden met het recht van het publiek om op een andere manier informatie te ontvangen en een blik te richten op de situatie in het Zuid-Oosten van Turkije. Uit niets kan dan ook worden afgeleid dat het gewraakte boek passages bevatten die aanzetten tot “haat” “het geweld verheerlijken” (zie *Sürek v/ Turkije* (nr. 1) [GC], nr. 26682/95 § 62, CEDH 1999-IV) of “aanzetten tot geweld” (zie *Sürek v/ Turkije* (nr. 3) [GC], nr. 24735/94, § 40, 8 juli 1999).

42. Het Hof merkt ook op dat Indiener werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van één jaar en een boete van 100.000.000 TRL (punt 18 hierboven). Bovendien werd het gewraakte boek door de autoriteiten in beslag is genomen (punt 15 hierboven). Het Hof onderstreept in dat verband dat er ook rekening dient te worden gehouden met de aard en de omvang van de opgelegde straffen om te beoordelen of de inmenging evenredig is.

43. In casu is het Hof van mening dat de inhoud van de publicatie in het bijzonder wat betreft de openbare veiligheid en de openbare orde niet van zodanige aard was dat daarmee de ernst van de aantasting van de vrijheid van meningsuiting van Indiener, te weten zijn strafrechtelijke veroordeling, kan worden gerechtvaardigd. Ten slotte is het Hof van mening dat de veroordeling van Indiener en de inbeslagneming van het werk niet

beantwoordden aan een dringende maatschappelijke behoefte en zich evenmin evenredig verhielden tot het nagestreefde wettige doel.

44. In het licht van deze overwegingen concludeert het Hof dat de inmenging in het recht op vrijheid van meningsuiting van Indiener niet kan worden beschouwd als “noodzakelijk in een democratische maatschappij”, zodat er schending van artikel 10 heeft plaatsgevonden.

II. OVER TOEPASSING VAN ARTIKEL 41 VAN HET VERDRAG

45. Volgens artikel 41 van het Verdrag geldt het volgende:

“Indien het Hof vaststelt dat er een schending van het Verdrag of van de Protocollen daarbij heeft plaatsgevonden en indien het nationale recht van de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij slechts gedeeltelijk rechtsherstel toelaat, kent het Hof, indien nodig, een billijke genoegdoening toe aan de benadeelde.”

A. Schade

46. Indiener vraagt een billijke genoegdoening ten bedrage van 1.000.000 Franse francs (FRF) wegens de door hem geleden materiële en immateriële schade.

47. De Overheid spreekt zich hierover niet uit.

48. Wat betreft de vordering van Indiener met betrekking tot de materiële schade stelt het Hof vast dat betrokkene geen gegevens heeft verstrekt om deze vorderingen te staven; er is derhalve geen grond om hem uit dien hoofde een vergoeding toe te kennen (zie *Arslan v/ Turkije* [GC], nr. 23462/94, § 58, 8 juli 1999, en *Gerger* voornoemd, § 73).

49. Wat betreft de eventuele immateriële schade is het Hof van mening dat Indiener in casu wel enig leed van de feiten moet hebben gehad. Rechtsprekend in billijkheid, zoals artikel 41 dat wil, kent het Hof betrokkene een bedrag van 4.000 euro (EUR) als vergoeding van de immateriële schade toe.

B. Onkosten en gedingkosten

50. Indiener vordert zonder verdere bewijzen een bedrag van FRF 50.000 uit hoofde van de voor zijn vertegenwoordiging gemaakte onkosten en gedingkosten.

51. De Overheid spreekt zich hierover niet uit.

52. Rechtsprekend in billijkheid en met inachtneming van de criteria die het Hof ter zake hanteert, kent het Hof betrokkene een bedrag van € 1.500 toe.

C. Wettelijke rente

53. Het Hof acht het gepast om het percentage van de wettelijke rente te baseren op de rentevoet voor de marginale beleningsfaciliteit van de Europese Centrale Bank, vermeerderd met drie procentpunten.

MITSDIEN HET HOF EENSTEMMIG

1. *Bepaalt* dat artikel 10 van het Verdrag is geschonden;
2. *Bepaalt*
 - a) dat de gedaagde Staat aan Indiener, Overheid binnen drie maanden vanaf de dag waarop het arrest overeenkomstig artikel 44 § 2 van het Verdrag als einduitspraak zal gelden, de volgende bedragen, om te rekenen in Turkse ponden tegen de op de dag van betaling geldende koers, dient te betalen:
 - i. € 4.000 (vier duizend euro) wegens immateriële schade;
 - ii. € 1.500 EUR (vijftien honderd euro) wegens onkosten en gedingkosten;
 - iii. eventueel aan belasting hierover verschuldigde bedragen;
 - b) dat er na deze termijn tot aan volledige voldoening eenvoudige rente over deze bedragen verschuldigd is tegen een percentage dat gelijk is aan de voor deze periode geldende rentevoet voor de marginale beleningsfaciliteit van de Europese Centrale Bank, vermeerderd met drie procentpunten;
3. *Wijst* de vordering tot billijke genoegdoening voor het meerdere af.

Aldus gewezen in het Frans en schriftelijk meegedeeld op 5 december 2002 op grond van artikel 77 §§ 2 en 3 van de verordening.

Vincent Berger
Griffier

Ireneu Cabral Barreto
President

